

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Opgave 1 Binnenverlichting

Maximumscore 4

- 1 uitkomst: $R_{\text{tot}} = 14 \Omega$

voorbeelden van een berekening:

methode 1

Het totale vermogen van de twee lampjes is gelijk aan $2 \cdot 5,0 = 10 \text{ W}$.

De stroomsterkte die de accu levert, is gelijk aan $I_{\text{tot}} = \frac{P_{\text{tot}}}{U} = \frac{10}{12} = 0,833 \text{ A}$.

Voor de totale weerstand geldt: $R_{\text{tot}} = \frac{U}{I_{\text{tot}}}$,

$$\text{dus } R_{\text{tot}} = \frac{12}{0,833} = 14 \Omega.$$

- inzicht dat het totale vermogen twee maal zo groot is als het vermogen van één lampje 1
- gebruik van $P = UI$ 1
- inzicht dat $R_{\text{tot}} = \frac{U}{I_{\text{tot}}}$ 1
- completeren van de berekening 1

methode 2

De stroomsterkte door één lampje is gelijk aan $I = \frac{P}{U} = \frac{5,0}{12} = 0,417 \text{ A}$.

De weerstand van een lampje is gelijk aan $R = \frac{U}{I} = \frac{12}{0,417} = 28,8 \Omega$.

Voor de vervangingsweerstand van twee parallelweerstandes geldt: $\frac{1}{R_v} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$.

Hieruit volgt dat $\frac{1}{R_v} = \frac{1}{28,8} + \frac{1}{28,8} = 0,0695$ en $R_{\text{tot}} = R_v = \frac{1}{0,0695} = 14 \Omega$.

- gebruik van $P = UI$ 1
- berekenen van de weerstand van een lampje 1
- gebruik van $\frac{1}{R_v} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$ 1
- completeren van de berekening 1

Maximumscore 3

- 2 voorbeeld van een antwoord:

Op het moment dat de deur dichtgaat, (wordt het signaal bij S_1 laag en) wordt de teller niet meer gereset.

Omdat de uitgang van de geheugencel hoog blijft en dus ook de aan/uit-ingang van de teller hoog blijft, begint de teller op dat moment te tellen.

- inzicht dat de teller niet meer wordt gereset als de deur dichtgaat 1
- inzicht dat de uitgang van de geheugencel hoog blijft 1
- inzicht dat de aan/uit-ingang van de teller hoog blijft 1

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
3 ☐ voorbeeld van een antwoord: Als de teller op 10 staat, wordt de uitgang van de EN-poort hoog. Omdat de set van de geheugencel laag is en M wordt gereset, wordt A laag (en gaat de binnenverlichting uit).	
• inzicht dat de uitgang van de EN-poort hoog is als de teller op 10 staat	<u>1</u>
• constatering dat de set van de geheugencel laag is	<u>1</u>
• constatering dat A laag wordt omdat de geheugencel wordt gereset	<u>1</u>
Maximumscore 3	
4 ☐ uitkomst: $f = 1,4$ Hz	
voorbeelden van een berekening:	
methode 1	
In 7,0 seconden telt de teller tot 10.	
De frequentie is dan $\frac{10}{7,0} = 1,4$ Hz.	
• inzicht dat $f = \frac{10}{7,0}$	<u>2</u>
• completeren van de berekening	<u>1</u>
methode 2	
In 7,0 seconden worden 10 pulsen gegeven, dus $T = 0,70$ s.	
Voor de frequentie geldt: $f = \frac{1}{T}$.	
Dus $f = \frac{1}{0,70} = 1,4$ Hz.	
• inzicht dat $T = 0,70$ s	<u>1</u>
• gebruik van $f = \frac{1}{T}$	<u>1</u>
• completeren van de berekening	<u>1</u>
<i>Opmerkingen</i>	
<i>Als wordt geantwoord in de trant van "$f = \frac{1}{7,0} = 0,14$ Hz": maximaal 1 punt.</i>	
<i>Als wordt geantwoord in de trant van "$f = \frac{7,0}{10} = 0,70$ Hz": maximaal 1 punt.</i>	

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

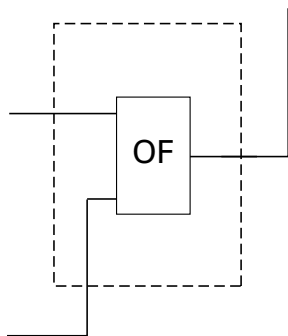
havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 3

5 □ antwoord:

- inzicht dat een OF-poort moet worden gebruikt
- tekenen van de verbindingen

2
1

Opmerking

Als de verbinding naar de OF-poort slordig is getekend, bijvoorbeeld als één van de draden aan de onderkant de OF-poort binnenkomt of als het hele gestreepte kader als OF-poort wordt beschouwd: goed rekenen.

Opgave 2 Aardwarmte

Maximumscore 3

6 □ antwoord: ${}^{238}_{92}\text{U} \rightarrow {}^{234}_{90}\text{Th} + {}^4_2\text{He} (+ \gamma)$ of: ${}^{238}\text{U} \rightarrow {}^{234}\text{Th} + {}^4\text{He} (+ \gamma)$

- α -deeltje rechts van de pijl
- Th als vervalproduct
- aantal nucleonen links en rechts gelijk

1
1
1

Opmerking

Als een ander deeltje dan een α -deeltje is gebruikt: maximaal 1 punt.

Maximumscore 3

7 □ uitkomst: $E = 2,2 \cdot 10^{-8}$ (J/(s))

voorbeeld van een berekening:

Er vervallen $33 \cdot 10^3$ kernen per seconde.

De energie die per seconde vrijkomt, is gelijk aan

$$E = 33 \cdot 10^3 \cdot 4,2 \cdot 10^6 \cdot 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ J} = 2,2 \cdot 10^{-8} \text{ J.}$$

- inzicht dat de activiteit gelijk is aan het aantal desintegraties per seconde
- omrekenen van MeV in joule
- completeren van de berekening

1
1
1

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 8 □ uitkomst: $\Delta T = 0,035 \text{ }^\circ\text{C}/(\text{m})$

voorbeeld van een berekening:

De temperatuurstijging per m is gelijk aan $\frac{\Delta T}{\Delta h} = \frac{89 - 8,1}{2,3 \cdot 10^3} = 0,035 \text{ }^\circ\text{C}/(\text{m})$.

• inzicht dat de temperatuurstijging per m gelijk is aan $\frac{\Delta T}{\Delta h}$

1

• completeren van de berekening

1

Maximumscore 3

- 9 □ uitkomst: $Q = 3,4 \cdot 10^8 \text{ J}$

voorbeeld van een berekening:

De hoeveelheid afgestane warmte wordt berekend met $Q = cm\Delta T$,

waarin $c = 4,18 \cdot 10^3 \text{ Jkg}^{-1}\text{K}^{-1}$, $m = 1,0 \cdot 10^3 \text{ kg}$ en $\Delta T = 89 - 8,1 = 80,9 \text{ }^\circ\text{C}$.

Dus $Q = 4,18 \cdot 10^3 \cdot 1,0 \cdot 10^3 \cdot 80,9 = 3,4 \cdot 10^8 \text{ J}$.

• gebruik van $Q = cm\Delta T$

1

• opzoeken van c en inzicht dat $\Delta T = 80,9 \text{ }^\circ\text{C}$

1

• completeren van de berekening

1

Maximumscore 3

- 10 □ uitkomst: De energie die minimaal nodig is, is gelijk aan $2,3 \cdot 10^7 \text{ J}$.

voorbeeld van een berekening:

De minimaal benodigde energie is gelijk aan de toename van de zwaarte-energie van het water.

$\Delta E_z = mg\Delta h$, waarin $m = 1,0 \cdot 10^3 \text{ kg}$, $g = 9,81 \text{ ms}^{-2}$ en $\Delta h = 2,3 \cdot 10^3 \text{ m}$.

De energie die minimaal nodig is, is dus gelijk aan $1,0 \cdot 10^3 \cdot 9,81 \cdot 2,3 \cdot 10^3 = 2,3 \cdot 10^7 \text{ J}$.

• inzicht dat de minimaal benodigde energie gelijk is aan de toename van de zwaarte-energie van het water

1

• gebruik van $E_z = mgh$

1

• completeren van de berekening

1

Opgave 3 Ultrasonische afstandssensor

Maximumscore 3

- 11 □ uitkomst: $\lambda = 8,6 \cdot 10^{-3} \text{ m}$

voorbeeld van een berekening:

Voor de voortplantingssnelheid van geluid geldt: $v = \lambda f$.

Hierin is de voortplantingssnelheid van geluid bij $20 \text{ }^\circ\text{C}$ 343 m/s en de frequentie $40 \cdot 10^3 \text{ Hz}$.

Dus $\lambda = \frac{v}{f} = \frac{343}{40 \cdot 10^3} = 8,6 \cdot 10^{-3} \text{ m}$.

• gebruik van $v = \lambda f$

1

• opzoeken van de geluidssnelheid

1

• completeren van de berekening

1

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 3

- 12 □ uitkomst: Het aantal geluidstrillingen in één puls is 28.

voorbeeld van een berekening:

methode 1

$$\text{De trillingstijd } T = \frac{1}{f} = \frac{1}{40 \cdot 10^3} = 2,5 \cdot 10^{-5} \text{ s.}$$

$$\text{Het aantal geluidstrillingen in één puls is gelijk aan } \frac{700 \cdot 10^{-6}}{2,5 \cdot 10^{-5}} = 28.$$

- gebruik van $f = \frac{1}{T}$ 1
- inzicht dat het aantal geluidstrillingen in één puls gelijk is aan $\frac{700 \mu\text{s}}{T}$ 1
- completeren van de berekening 1

methode 2

$$\frac{\text{aantal geluidstrillingen in een puls}}{f} = \frac{700 \cdot 10^{-6}}{1}.$$

$$\text{Het aantal geluidstrillingen in één puls is dus gelijk aan } 700 \cdot 10^{-6} \cdot 40 \cdot 10^3 = 28.$$

- inzicht dat $\frac{\text{aantal geluidstrillingen in een puls}}{f} = \frac{700 \cdot 10^{-6}}{1}$ 2
- completeren van de berekening 1

methode 3

Het aantal geluidstrillingen is gelijk aan het aantal golflengtes in één puls, dus gelijk aan:
 $\frac{\text{de lengte van de puls}}{\lambda}$.

$$\text{Hierin is de lengte van de puls gelijk aan } vt = 343 \cdot 700 \cdot 10^{-6} = 0,240 \text{ m.}$$

$$\text{Het aantal golflengtes in een puls is dan gelijk aan } \frac{0,240}{8,6 \cdot 10^{-3}} = 28.$$

- inzicht dat het aantal geluidstrillingen gelijk is aan: $\frac{\text{de lengte van de puls}}{\lambda}$ 1
- inzicht dat de lengte van de puls gelijk is aan vt 1
- completeren van de berekening 1

Opmerking

Als de uitkomst van vraag 11 onjuist is en deze uitkomst hier consequent is toegepast: geen aftrek.

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 3

- 13 uitkomst: $\Delta s = 17 \cdot 10^{-5}$ m of $\Delta s = 0,17$ mm

voorbeeld van een berekening:

De afstand die de golven afleggen in $1,0 \mu\text{s}$ is: $343 \cdot 1,0 \cdot 10^{-6} = 343 \cdot 10^{-6}$ m.

De onnauwkeurigheid in de plaatsbepaling is dus gelijk aan $\frac{343 \cdot 10^{-6}}{2} = 17 \cdot 10^{-5}$ m.

- gebruik van $s = vt$
- toepassen van de factor 2
- completeren van de berekening

1

1

1

Opmerking

Als in vraag 11 een foutieve waarde voor de geluidssnelheid is gebruikt en deze waarde hier consequent is toegepast: geen aftrek.

Opgave 4 Beweging op een hellend vlak

Maximumscore 4

- 14 voorbeelden van een antwoord:

methode 1

In het (x,t) -diagram kan de snelheid bepaald worden uit de steilheid van de raaklijn op het tijdstip $t = 1,5$ s.

Deze steilheid is gelijk aan $0,46$ m/s.

In het (v,t) -diagram is af te lezen dat v op het tijdstip $t = 1,5$ s gelijk is aan $0,46$ m/s.

De overeenstemming is dus goed (rekening houdend met afleesonauwkeurigheden).

- inzicht dat de snelheid overeenkomt met de steilheid van de raaklijn aan de (x,t) -grafiek
- bepalen van de steilheid (met een marge van $0,02$ m/s)
- vergelijken met de waarde in de (v,t) -grafiek op $t = 1,5$ s (en conclusie)

1

2

1

methode 2

De verplaatsing tussen de tijdstippen $t = 0$ s en $t = 1,5$ s kan bepaald worden met behulp van de oppervlakte onder de (v,t) -grafiek.

Die oppervlakte is gelijk aan $\frac{1}{2} \cdot 1,5 \cdot 0,46 = 0,345$ m.

In het (x,t) -diagram is af te lezen dat x op het tijdstip $t = 1,5$ s gelijk is aan $0,55$ m.

De verplaatsing is dus $0,55 - 0,20 = 0,35$ m.

De overeenstemming is dus goed (rekening houdend met afleesonauwkeurigheden).

- inzicht dat de verplaatsing overeenkomt met de oppervlakte onder de (v,t) -grafiek
- bepalen van de oppervlakte (met een marge van $0,02$ m)
- vergelijken met de waarde in de (x,t) -grafiek op $t = 1,5$ s
- inzicht dat de beginafstand hiervan moet worden afgetrokken (en conclusie)

1

1

1

1

Maximumscore 2

- 15 voorbeeld van een antwoord:

De snelheidsgrafiek is een rechte lijn (dus de versnelling is constant).

- gebruik van het (v,t) -diagram
- constatering dat de snelheidsgrafiek een rechte lijn is

1

1

Opmerking

Dat het (v,t) -diagram gebruikt wordt, hoeft niet expliciet vermeld te worden maar mag impliciet uit het antwoord blijken.

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 3

- 16 uitkomst: $a = 0,31 \text{ m/s}^2$ (met een marge van $0,01 \text{ m/s}^2$)

voorbeeld van een bepaling:

De versnelling is gelijk aan de steilheid van de snelheidsgrafiek.

Tussen $t = 0$ en $t = 2,5 \text{ s}$ neemt de snelheid toe van 0 tot $0,77 \text{ m/s}$.

Hieruit volgt dat $a = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{0,77}{2,5} = 0,31 \text{ m/s}^2$.

- inzicht dat de versnelling gelijk is aan de steilheid van de snelheidsgrafiek
- aflezen van bij elkaar behorende waarden van Δv en Δt
- completeren van de bepaling

1
1
1

Maximumscore 3

- 17 voorbeeld van een antwoord:

In dat geval is de (component van de) zwaartekracht (langs de helling) veel kleiner, terwijl de luchtweerstand even groot blijft.

Ik ben het dus met Pieter eens.

- inzicht dat de (component van de) zwaartekracht (langs de helling) dan veel kleiner is
- inzicht dat de luchtweerstand dan even groot is
- conclusie

1
1
1

Opmerking

De eerste twee deelscores kunnen worden gecombineerd door te zeggen dat in dat geval de verhouding tussen de luchtweerstand en de zwaartekracht veel groter is.

Opgave 5 Elektrische tandenborstel

Maximumscore 2

- 18 uitkomst: $E = 19 \text{ Wh}$ of $E = 0,019 \text{ kWh}$ of $E = 6,9 \cdot 10^4 \text{ J}$

voorbeeld van een berekening:

$E = Pt$, waarin $P = 1,2 \text{ W}$ en $t = 16 \text{ h}$.

Dus $E = 1,2 \cdot 16 = 19 \text{ Wh}$.

- gebruik van $E = Pt$
- completeren van de berekening

1
1

Maximumscore 2

- 19 uitkomst: $N_s = 28$

voorbeeld van een berekening:

Voor een (ideale) transformator geldt: $\frac{U_p}{U_s} = \frac{N_p}{N_s}$,

waarin $U_p = 230 \text{ V}$, $U_s = 2,4 \text{ V}$ en $N_p = 2700$ windingen.

Dus $N_s = \frac{U_s}{U_p} \cdot N_p = \frac{2,4}{230} \cdot 2700 = 28$.

- gebruik van $\frac{U_p}{U_s} = \frac{N_p}{N_s}$
- completeren van de berekening

1
1

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 5

- 20 □ uitkomst: $v_{\text{gem}} = 0,56 \text{ m/s}$

voorbeeld van een berekening:

De gemiddelde snelheid wordt berekend met $v_{\text{gem}} = \frac{s}{t}$.

Hierin is $s = \frac{1}{6}(2\pi r)$ met $r = \frac{1,5}{3,0} = 0,50 \text{ cm}$ en

$$t = \frac{1}{2} \cdot \frac{60}{3200} = 0,009375 \text{ s.}$$

Hieruit volgt dat $v_{\text{gem}} = \frac{\frac{1}{3} \cdot \pi \cdot 0,0050}{0,009375} = 0,56 \text{ m/s}$.

- gebruik van $v_{\text{gem}} = \frac{s}{t}$ 1
- inzicht dat $s = \frac{1}{6}(2\pi r)$ 1
- bepalen van r 1
- berekenen van t 1
- completeren van de berekening 1

Opmerking

Als bij de berekening van vraag 20 geen rekening is gehouden met de factor $\frac{1}{2}$: geen aftrek.

Opgave 6 Fietsverzet

Maximumscore 4

- 21 □ voorbeeld van een antwoord:

$$M_t + M_k = F_t r_t + F_k r_k = 0.$$

Omdat r_k (= straal van het voortandwiel) $<$ r_t (= lengte van de trapper),
is $F_k > F_t$, dus figuur C geeft de situatie het beste weer.

- inzicht dat $M_t + M_k = F_t r_t + F_k r_k = 0$ 2
- constatering dat r_k (= straal van het voortandwiel) $<$ r_t (= lengte van de trapper) 1
- conclusie dat $F_k > F_t$, dus dat figuur C de situatie het beste weergeeft 1

Maximumscore 5

- 22 □ uitkomst: Het verzet is 7,2 m.

voorbeeld van een berekening:

Als de trappers en het voortandwiel één maal ronddraaien,

zal het achterandwiel ($\frac{52}{16}$) maal ronddraaien.

Bij één omwenteling van het achterwiel zal de fiets dan een afstand afleggen van

$$\left(\frac{52}{16}\right) \cdot \pi \cdot 0,71 = 7,2 \text{ m.}$$

- inzicht dat het achterandwiel ($\frac{n_{\text{voor}}}{n_{\text{achter}}}$) maal ronddraait per omwenteling van het voortandwiel 2
- inzicht dat de afgelegde afstand is $\left(\frac{n_{\text{voor}}}{n_{\text{achter}}}\right) \cdot O_{\text{achterwiel}}$ 1
- gebruik van $O = \pi D$ 1
- completeren van de berekening 1

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
23 ☐ uitkomst: $v = 6,7$ m/s of $v = 24$ km/h	
voorbeeld van een berekening:	
Per seconde draaien de trappers ($\frac{82}{60}$) maal rond.	
Per keer gaat de fiets 4,89 m vooruit.	
Per seconde legt de fiets dus ($\frac{82}{60}$) \cdot 4,89 = 6,7 m af, dus $v = 6,7$ m/s.	
<ul style="list-style-type: none">• berekenen van het aantal omwentelingen van de trappers per seconde (of per uur)	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• inzicht dat de snelheid gelijk is aan het verzet maal het aantal omwentelingen van de trappers per tijdseenheid	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• completeren van de berekening	<u>1</u>
Maximumscore 3	
24 ☐ voorbeeld van een antwoord:	
In een bocht levert de wrijvingskracht de (benodigde) middelpuntzoekende kracht.	
(Omdat voor F_{mpz} geldt: $F_{\text{mpz}} = \frac{mv^2}{r}$,) moet bij hoge snelheid F_{mpz} groot zijn.	
De wrijvingskracht kan niet groter worden dan een bepaalde maximale waarde.	
<ul style="list-style-type: none">• inzicht dat in een bocht de wrijvingskracht de (benodigde) middelpuntzoekende kracht levert	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• inzicht dat bij hoge snelheid F_{mpz} groot moet zijn	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• inzicht dat de wrijvingskracht niet groter kan worden dan een bepaalde maximale waarde	<u>1</u>
<i>Opmerking</i>	
<i>Als de middelpuntzoekende kracht als een naar buiten werkende kracht is beschouwd: maximaal 1 punt.</i>	
Opgave 7 Radioactief jodium	
Maximumscore 2	
25 ☐ antwoord: De SI-eenheid is Gy of J/kg; 1 rad = 10^{-2} Gy of J/kg.	
<ul style="list-style-type: none">• inzicht dat de SI-eenheid Gy of J/kg is	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• aflezen dat 1 rad = 10^{-2} Gy (J/kg)	<u>1</u>
Maximumscore 3	
26 ☐ voorbeeld van een antwoord:	
De stralingsdosis is gelijk aan de opgenomen stralingsenergie per eenheid van massa.	
Bij opname van een bepaalde hoeveelheid jood-131 ontvangt een schildklier met een kleine massa een grotere stralingsdosis dan een schildklier met een grote massa.	
Ik ben het dus met de bewering eens.	
<ul style="list-style-type: none">• definiëren van de stralingsdosis	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• inzicht dat bij opname van een bepaalde hoeveelheid jood-131 een schildklier met een kleine massa een grotere stralingsdosis ontvangt dan een schildklier met een grote massa	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• conclusie	<u>1</u>

Eindexamen natuurkunde 1-2 havo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 4

27 □ uitkomst: 97(%)

voorbeeld van een berekening:

De halveringstijd van jood-131 is 8,0 dagen.

In 40 dagen zijn er dus $\frac{40}{8,0} = 5$ halveringstijden verstreken.

De activiteit is dan $2^5 = 32$ maal zo klein.

De activiteit is dus afgenomen met $100\% - \frac{100}{32}\% = 97\%$.

- opzoeken van de halveringstijd van jood-131
- berekenen van het aantal halveringstijden
- inzicht dat de activiteit $2^5 = 32$ maal zo klein wordt
- completeren van de berekening

1

1

1

1